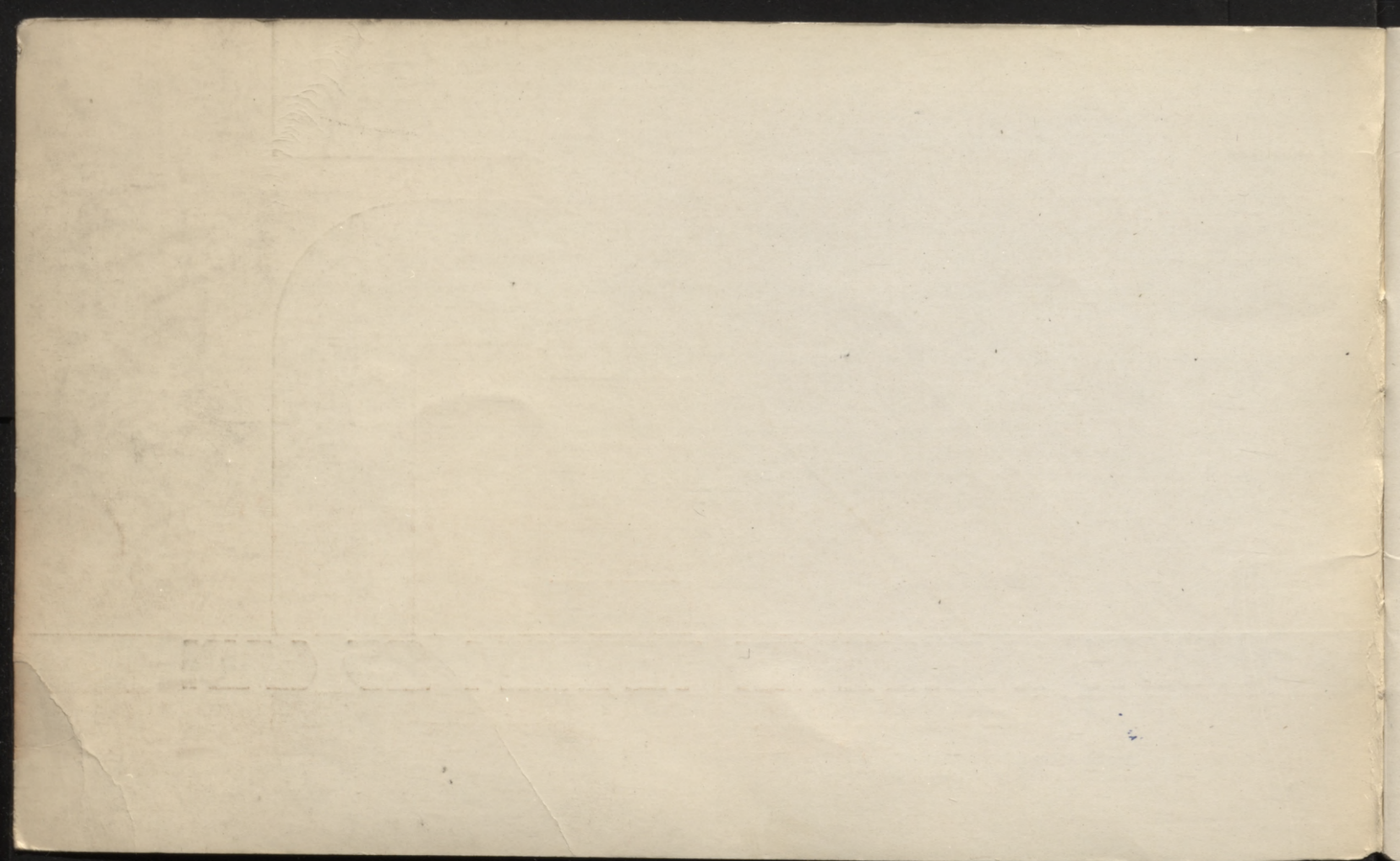

L $\frac{66-1}{35}$

25

VALSTS JAUNATNES TEĀTRIM 25 GADI

66-1
35

L
79

1941 — 1966

LEŅINA KOMJAUNATNES
LPSR VALSTS JAUNATNES TEĀTRIM

25

GADI

Latv. PSR Valsts bibliotēka

~~66~~ — 27. 979

0309078946

Divdesmit pieci gadi — tāds šodien ir Leņina komjaunatnes LPSR Valsts jaunatnes teātra vecums. Kā lai to nosauc — par jaunību vai briedumu? Bet vai šādas pārdomas būtu likumsakarīgas? Teātris, kas savu darbu velta cilvēkiem ar tik plašu vecuma amplitūdu, kā tas teikts mūsu Buratino dziesmiņā — no četriem līdz septiņdesmit gadiem, vienmēr ir jauns savos meklējumos un tam jābūt ar brieduma gudrību pārdomās par mūsu dzīves procesiem un parādībām. Tas ir atbildīgs un grūts uzdevums, un mūsu kolektīvs nerimtīgi piedalās tā īstenošanā.

Mēs esam lepmi, ka Jaunatnes teātri skatītājam dāvājusī padomju vara, jo tikai Komunistiskās partijas un padomju valdības pastāvīgā gādība ir pavērusi tik plašas iespējas jaunās paaudzes audzināšanā par pilnvērtīgiem, skaistiem rītdienas sabiedrības cilvēkiem.

Ne velti laikraksts «Jaunais Komunārs» 1941. gadā rakstīja: «Tikai Padomju Latvijā jaunajai paaudzei ir

iespējams iegūt pašai savu teātri, un mūsu teātra atklāšanas diena ir svarīgs notikums mūsu tautas kultūras dzīvē, tas iezīmē jaunu sasniegumu, kas iegūstams tikai sociālistiskā iekārtā.»

Un kaut arī spraiģi iesākto darba cēlienu 1941. gada vasarā pārtrauca smagais fašistiskās okupācijas laiks, 1945. gada 5. maijā Jaunatnes teātris atkal griežas pie saviem skatītājiem — šoreiz ar latviešu Tautas dzejnieka Jāņa Raiņa nemirstīgo darbu «Krauklītis». Izrāde, kurā bija ieguldīta kolektīva sirds un enerģija, saglabājas teātra repertuārā līdz 1956. gadam un piedzīvo 260 tikšanās ar skatītājiem. «Krauklītis» patiešām kļuva par skolēnu un jaunatnes iemīļotu uzvedumu, jo teātra ļaudis nevairījās no grūtībām un labprāt ar sarežģīto inscenējumu viesojās arī skolās, nerēķinoties ar šauru, improvizēto skatuvju grūtībām. Tā toreiz bija viena no darba formām, kā jaunais kolektīvs dibināja kontaktus ar savu auditoriju. Tam, ka šodien mūsu teātra draugu pulks ir tik liels, jāpateicas

arī teātra ilggadējiem pedagogiem G. Cepļovičam un A. Ēlertam, kas vada darbu ar skolēnu auditoriju.

1946. gadā Jaunatnes teātri izveidojās arī krievu trupa. Toreizējā galvenā režisora Borisa Praudiņa vadībā viss kolektīvs par galveno savu uzdevumu izvirza bērnu un jaunatnes audzināšanu ar vislabākajiem aktuālākajiem padomju dramaturģijas darbiem. No 192 teātra pastāvēšanas laikā uzvestiem jauniestudējumiem apmēram 120 bijuši padomju autoru darbi, un to vidū goda vieta ierādīta tādu bērnu un jaunatnes iecienītu autoru lugām kā M. Svetlovs, V. Rozovs, V. Ļubimova, S. Mihalkovs, J. Švarcs, A. Arbutovs. Mūsu teātris ar aizrautību ir stāstījis par jaungvardiešu varoņdarbu Lielā Tēvijas kara laikā, uz tā skatuves ir liesmojusi kvēlā Pāvela Korčagina sirds. M. Gorkija, A. Ostrovska, Šekspīra, Moljēra, Sillera nemirstīgajās klasikas pērlēs ir asinājusies aktieru meistariņa, dižo humanistu varenās domas un tēli ir palīdzējuši jaunās paaudzes estētiskajā audzināšanā. Vislielākās grūtības teātrim vienmēr ir bijušas ar oriģinālreperetuāra veidošanu, tāpēc tajās retajās reizēs, kad latviešu padomju dramaturģi mūs atceras, cenšamies pat nevienmēr pilnīgā materiālā ielikt visu savu prasmi un māku. Cenšamies uzvest arī jaunatnei domāto prozas darbu inscenējumus un nereti gūstam labus panākumus, kā tas bija ar A. Sakses

romāna «Pret kalnu» dramaturģiju, atsaucību guva arī Z. Skujiņa «Kolumba mazdēli», I. Indrānes «Lazdu laipa».

Jaunatnes teātra idejiskās un mākslinieciskās celtnes veidošanā gadu gaitā ir piedalījušies daudzi pazīstami režisori, kā B. Praudiņš, O. Bormane, O. Krēsliņš, P. Homskis, I. Krenbergs un citi. Pēdējos gados teātra galvenais režisors ir A. Šapiro, kura jauneklīgais, drosmīgais talants aicina bērnus un jauniešus iedziļināties nopietnās dzīves problēmās, augt par pilntiesīgiem mūsu zemes saimniekiem. Viņa vadībā ir iestudētas tādas publikas atsaucību ieguvušas izrādes kā M. Šatrova «Gļebs Kosmačovs», M. Svetlova «Pēc divdesmit gadiem», P. Bļahina, A. Poļevoja, A. Tolbuzina «Sarkanie velnēni». Dzirakstošs humors, satīriķa asais skatiens, plašs fantāzijas lidojums piemīt režisora N. Šeiko inscenētajiem «Buratino piedzīvojumiem», «Zāļu pudelītēm», «Arī gudrinieks pārskatās» un «Zoss spalvai».

Daudz lielisku aktieru ir strādājuši un strādā arī šodien mūsu teātri. Atmiņā paliekošus tēlus ir radījuši vecākās un vidējās paaudzes mākslinieki L. Baumanis, E. Kronberga, P. Karpovska, I. Bune, V. Singajevska, E. Baldiņa, Č. Mihnevičs, A. Orlova, T. Āboliņš, V. Žuks, A. Astrovs, K. Titovs u. c. Katru gadu mūsu trupa papil-

dinās ar jauniem teātra skolas beigušiem aktieriem, kas uzreiz tiek iekļauti atbildīgos uzdevumos izrādēs. Šodien visi labi pazīst A. Krūmiņu, E. Liepiņu, A. Javorsku, V. Skursteni, V. Pļutu, A. Gulbi, J. Vitoliņu, T. Soboļevu, Z. Rūtiņu. Taču mūsu kolektīvu skatītājs pazīst ne tikai no viņu radītajiem daudzajiem tēliem — gandrīz visi viņi tiekas ar skolēniem, studentiem, plašām darbaļaužu auditorijām ārpus teātra sienām, piedalās diskusijās, koncertos, atbild uz jauniešu vēstulēm. Arī mūsu izrādes ir «kustīgas» — plašs ir teātra viesizrāžu skaits gan republikas rajonos un pilsētās, gan ārpus tās robežām. Vairākkārt esam viesojušies Maskavā, kur visprasīgākais mūsu Dzimtenes skatītājs veltījis teātra darbam daudz sirsniņu

vārdus. Mēs lepojamies ar saviem talantīgajiem māksliniekiem-dekoratoriem M. Kitajevu un D. Rožlapu, kas ir patiesi, radoši izrāžu līdzautori un atkārtoti Latvijas teātru pavasaros saņem balvas.

Nemitīgi augt pašiem, lai audzinātu citus, palīdzēt ar visu sirdsdegsmi mūsu partijai un komjaunatnei diženajā jaunatnes veidošanas darbā — tas ir mūsu galvenais uzdevums. Par to mēs domājam, noslēdzot teātra divdesmit piecu gadu bilanci, un tāds ir arī mūsu rītdienas virziens.

STAŅISLAVS GUDZUKS,
teātra direktors

Tev jau 25 gadi! Pilngadība!

Domājot par Tevi jubilejas sezonā, mans teātri, domās atgriezies pie Tavas bērnības.

Trauksmainais 1940. gads! — Latvija Sociālistisko republiku saimē... Sabiedrībā, kura mil mākslu, tās attīstībai velti daudz līdzekļu.

Aizturētā radošā enerģija meklēja izeju. Radās en-

tuziasti ar drosmīgiem mērķiem — dibināt jaunu teātri. Teātri, kurā viss būtu jauns: cilvēks-aktieris, idejas, mākslinieciskie izteiksmes līdzekļi.

Tad radies Tu — Jaunatnes teātris. Ar Alekseja Tolstoja «Zelta atslēdziņu» sākām atvērt sarežģītos radošās mākslas noslēpumus. Ar Aleksandras Brušteinas «Gaišzīlais vai sārtais» mācījāmies aktīvi nostāties pret visu veko, satrunējušo. Nikolaja Ostrovska «Kā rūdijās

tērauds» aicināja mūs pašreizējai cīņai par labāku rītdienu.

Cik savlaicīgi teātris prata runāt ar skatītājiem par pašu galveno!

Vēl nebijām aizmirsuši saviļņojošo «Tērauda» pirmizrādi, kad atskanēja nežēlīgie otrā pasaules kara bumbu sprādzieni. Sākās smags, nospiedošs laiks. Jaunais teātris fašistiem nebija pa prātam — Tevi likvidēja.

Iss bija viņu uzvaras prieks. Pagāja bargie kara gadi, un atbrīvotās Rīgas pirmie vējā plandošie sarkanie karogi bija arī Tavas atdzimšanas pirmie vēstneši.

Nav mazs to ļaužu pulks, kas pielikuši savas rokas, enerģiju teātra 25 gadu pastāvēšanas laikā.

Jo sevišķi gribas pieminēt tos biedrus, kuri savu siržu karstās asinis atdevuši teātrim no tā pirmās pastāvēšanas dienas līdz pēdējam laikam.

Viena no tām ir mūsu Māriete (Marija Miezīte-Birģele). Mūsu teātra «dvēsele». Nav iespējams par augstu novērtēt klusās, darbīgās, taisnīgās Mārietes vietu mūsu kolektīvā.

Villis Ķīmelis — pirmais Buratino... Ilggadējs aktieris-jauneklis. Pašlaik direktora vietnieks. Cik daudz ir strādāts!

Noteiktu vietu ar savu priekšzīmīgo, bez lieka skaļuma

un tomēr tik vajadzīgo darbu teātrim ieņēmusi aktrise Elza Stērste. Viņas prasme mazās lomās paveikt lielu darbu ir piemērs visiem pārējiem.

Mūsu Mirdza... (Zaice). Nepārtraukti garos gadus veikusi sarežģīto, atbildīgo izrāžu vadītājas darbu. Ar ļoti maz izņēmumiem latviešu trupas izrādes skatītājiem nodotas caur šīm darbīgajām rokām.

Nopelniem bagātais skatuves mākslinieks Tāļvaldis Macijevskis 1941. gadā bija tikai skolnieks Tālis isās bikšēlēs, kuram gauži gribējās spēlēt teātri. Vienlaicīgi nācās sēdēt skolas solā un piedalīties «Zelta atslēdzīnā» masu skatos. Cik cieši šis kolēģis saistījis savu dzīvi ar teātri, liecina biedru vēlīgā zobgalībā teiktās frāzes: «Kad arī nenāc uz teātri, Tālis jau vienmēr priekšā! Vai viņš uz mājām arī iet?»

Jā, mīļo teātri — vēl un vēl varētu turpināt sarunas par Taviem draugiem — līdzgaitniekiem, bez kuriem Tevis šodien nebūtu. Bet — tas vairs neattiektos uz Tavu bērniņu, par kuru šoreiz gribēju runāt.

Paldies Tev, ka visus 25 gadus Tavas sirds nemierpilnajam pulsam varēju pievienot savu!

IRMA BUNE,

Latvijas PSR Nopelniem bagātā skatuves māksliniece

Latvijas PSR Valsts jaunatnes teātrim — 25 gadi! Jā, tas bija 1940. gads! Liekas, it kā tas būtu arī mans dzimšanas gads, jo tajā es kļuva profesionāla aktrise un tieši Jaunatnes teātri.

Kaut pagājis tik ilgs laiks, kā šodien atceros savu pirmo lomu — revolucionāro ģimnazisti Zēnu A. Brušteinas lugā «Gaišzilais vai sārtais». Atceros savus partnerus Emiliju Viesturi, Elzu Stērsti, Eiženiju Kaldovsku, Irīnu Liepu, Kārli Liepu, Arnoldu Stempu, Osvaldu Krēsliņu, Vili Ķimeli un daudzus citus.

Bet kā šodien atceros arī skaisto, saulaino jūnija rītu, kad bijām jau sasēdušies autobusā, lai dotos uz Ziemeļvidzemi viesizrādēs, kad pēkšņi mums paziņoja, ka iz-

braukums atcelts, jo tikko saņemta ziņa, ka fašisti pārgājuši Padomju Savienības robežu. Tātad sācies karš. Saulainā jūnija diena satumsa. Arī Jaunatnes teātris pārtrauca darbu...

Mūsu jaunajā kolektīvā bija varbūt pamaz meistarības, bet bija jaunība, entuziasms, liela mākslas un darba mīlestība, ko spārnoja lielle notikumi mūsu republikā. Un es novēlu, lai šīs īpašības vienmēr būtu vadošās mūsu tagad jau «pieaugušajam» Jaunatnes teātrim.

MILDA KLĒTNIECE,

Latvijas PSR Tautas skatuves māksliniece

1945. gads. Rīgas logi vēl bija aptumšoti, «Kurzemes katlā» notika sīvas cīņas. Taču Padomju Latvijas dzīve jau atjaunojās un līdzī tai atdzima arī Jaunatnes teātris. Grūtības ar telpām mūsu entuziasmam nebija kavēklis. Kad beidzot mums piešķīra namu Lāčplēša ielā, kur šodien atrodas teātris, paši saviem spēkiem izbūvējām skatuvi, zāli, visu pārējo. Bet galvenais bija — sakomplektēt trupu, izveidot repertuāru. Mūsu skatītājs taču bija tik dažāds —

sākot no pirmsskolas vecuma, beidzot ar studējošo jaunatni. Vajadzēja augt pašiem un audzināt skatītāju.

Kad atceros to gadu repertuāru, manu acu priekšā nostājas talantīgu aktieru virkne, kuru darbs bija teātra izaugsmes pamatā. Tie ir Lūcija Baumanē, Irma Bune, Elvīra Baldiņa, Osvalds Krēsliņš — ar viņu daļrādī saistītas tādas izrādes kā J. Raiņa «Krauklītis», Fr. Rokpeļņa «Gaisma», B. Gorbatova «Tēvu jaunība» u. c.

1946. gadā savu dzīvi uzsāka teātra krievu trupa. Tās darbs sākās ar L. Maļugina «Vecajiem draugiem», A. Fa-dejeva «Jauno gvardi» utt. Publika drīz vien iemīlēja lieliskos aktierus Elvīru Kronbergu, Ceslavu Mihņeviču, Viktoriju Toporkovu, Annu Kovaļovu, Rūdolfu Dambrānu un daudzus citus.

Repertuārs paplašinājās, tas ietvēra padomju autoru darbus, krievu un ārzemju klasiku, latviešu klasikas izcilas lugas. Grūtības galvenokārt bija ar latviešu padomju autoru darbiem — viņi gausi rakstīja Jaunatnes teātrim. Tāpēc ar jo lielāku aizrautību mēs strādājām pie Annas Sakses romāna «Pret kalnu» dramatisējuma iestudēšanas. Izrādei bija neatsverama nozīme jaunatnes audzināšanā.

DĀRGIE DRAUGI!

Pirms daudziem gadiem — savu aktiera gaitu sākumā — stāvēju pie jūsu teātra šūpuļa. Sajā teātri, kopā ar visu toreizējo kolektīvu, esmu pavadījis savas gaišākās un arī drūmākās dienas. Te esmu priecājies, skumis, audzis un veidojies un tāpēc Jaunatnes teātri uzskatu par savu teātri, kurā aizritējušas manas aktiera dzīves radošākās un bagātākās dienas.

Nobeigumā man gribētos vēl atcerēties savus līdzgaitniekus un palīgus grūtajā režijas darbā — Olgu Bormanī, Alfrēdu Vāveri un Pāvelu Homski. Ar pēdējo man bija liela radoša draudzība. Un kad 1954. gadā aizgāju no Jaunatnes teātra, biju laimīgs, ka varu savu iemiļoto kolektīvu atstāt tik talantīgās rokās kā viņam. Pēc 1954. gada es vēl iestudēju divas izrādes mūsu teātri — J. Raiņa «Zelta zirgu» un V. Viņantes un V. Sauleskalna «Tas notika Valmierā».

Es vienmēr atceros Jaunatnes teātri ar vissiltākām jūtām — daļa manas sirds taču ir ieguldīta tā pamatā.

BORISS PRAUDIŅŠ,

Latv. PSR un Čuv. APSR Nopelniem bagātais
skatuves mākslinieks

Novēlu visam teātra kolektīvam daudz panākumu darbā un ceru, ka pienāks drīz tā diena, kad teātris iegūs jaunas, daudz plašākas un piemērotākas telpas, modernu skatuvi, uz kuras varēs realizēties režisoru un aktieru visplašākās ieceres.

OSVALDS KRĒSLIŅŠ,

Latvijas PSR Nopelniem bagātais
skatuves mākslinieks

«Visā plašajā pasaulē vismiļākais zemes stūritis cilvēkam ir tas, kur viņš līdumu plēsis,» — grūtību cenu vērtējis Gorkijs.

Mans dārgākais zemes gabaliņš ir tie mūsu teātri nostrādātie gadi, kad izrāžu «Pulka dēls», «Jaunā gvarde», «Pret kalnu», «Tas notika Valmierā» un citu iedarbības spēks saistīts ar (toreizējā galvenā) režisora Borisa Praudiņa vārdu un darbu.

Gluži šaura tolaik bija skatuve, primitīva apgaismošana, tagadējā lavsāna un zīdu vietā iecienītākais kostīmu materiāls bija tarnejs.

Varbūt tādēļ aktieri lika lomās visu savu sirdi un nervus? Vai tikai tā atmiņā liekas?

ATSAUKUMS

Ja kāds jau vairāk nekā desmit gadus pēc kārtas visas savas drāmas un traģēdijas nes uz citiem teātriem, bet visas (abas) vieglās komēdijas — uz Jaunatnes teātri, nav jābrīnās par baumām, ka viņa attieksme pret Jaunatnes teātri esot nenopietna.

Taču to atceras visi, kā ar trāpīgo teicienu «ģeniāli, bet nesaprotami» Praudiņš apstādināja katru, kurš mēģināja mānīties ar samākslotu, bet tukšu formu. Pats viņš nekad necentās celt savu režisora slavu tikai ar izrādes ārējo noformējumu, bet viņa darbu vadīja tieksme pēc skaidras un idejiskas domas.

Jaunatnes teātris nepārstāj veidoties. Mainās skatītājs, režisori, aktieri. Un ne tikai mainās, bet izmainās. Par to prieks un gribas, lai labā stīga no pagātnes nepātrauktu skanēt līdz — aizrautība un iedarbība.

ELVIRA BALDIŅA,
Latvijas PSR Nopelniem bagātā
skatuves māksliniece

Jaunatnes teātra jubilejas gadījumā visas tādas baumas tomēr atsaucu kā nepamatotas.

GUNĀRS PRIEDE,
Latvijas PSR Valsts prēmijas laureāts

Kā sākt? Ko darīt vispirms? Šādus jautājumus pirmajā pēckara periodā dzīve uzstādīja daudzu nozaru darbiniekiem.

Toreiz teātrī mēs bijām divi pedagogi, vēl bija gaiša saulaina istaba un šie divi jautājumi.

Nebija ne instrukcijas, ne norādījumu, ne pieredzes, ne tradīcijas.

Varbūt labi, ka nebija.

Dzīve pati norādīja, ar ko sākt vispirms. Toreiz, tas ir 1946./47. gadā, mūsu izrādēs bieži vien bija 60, 70 skatītāju. Sākām neatlaidīgu darbu, lai pārliecinātu skolotāju saimi, ka mūsu teātris nav tikai atpūtas brīžiem, bet gan nepieciešams palīgs bērnu un jauniešu idejiskā un estētiskā audzināšanā. Organizējām skolēnu aktīvu, mācījām viņiem saprast un mīlēt teātra mākslu, un mēs nebijām vairs divi pedagogi, bet jau 102 mūsu teātra draugi, kas visiem spēkiem centās atrast ciešas saites ar plašajām skolēnu masām.

Iecerējām organizēt arī skolotāju aktīvu. Izziņojām pirmo sanāksmi, uz apspriežu galda nolikām vāzi ar ziediem un gaidījām. Ieradās viena skolotāja. Skolas direktore likusi atnākt, jo tai dienā viņai nav bijušas stundas.

Izdomājām mazu viltību. Izziņojām jaunu sanāksmi. Soreiz par aktīvu neminējām ne vārda. Aicinājām skolas dramatisko pulciņu vadītājus un solījām viņiem palīdzēt apgūt nepieciešamās zināšanas viņu darbā. Atnāca desmit, bet nākošajā nodarbībā vēl tik pat daudz. Divus gadus teātra režisori un aktieri dalījās ar viņiem savās zināšanās. Pēc tam vairs nevajadzēja šo biedru grupu pārdēvēt par aktīvu. Viņi par aktivistiem bija jau kļuvuši. Šie teātra draugi — gan skolēni, gan studenti, gan skolotāji, kuri ar katru gadu radās arvien vairāk un vairāk, kā arī galvenokārt teātra mākslinieciskā limeņa straujā izaugsme, palīdzēja dažu gadu laikā pilnīgi izmainīt stāvokli. Drīz vairs nebija neviena skolas kolektīva, kurš sezonā nenoskatītos pie mums vairākas izrādes, piepildot zāli līdz pēdējai vietai.

No šī brīža stipras saites jau daudzus gadus teātri vieno ar skolotājiem un skolēniem, ar plašajām jaunatnes masām gan Rīgā, gan provincē.

Šie pirmie pasākumi ļāva mums risināt jautājumu par teātra specifiku, par tā lomu audzināšanas procesā.

Repertuāra klāstā mēs esam centušies ievērot visu vecumu grupu intereses, sniedzot viņu problēmām piemērotas izrādes.

Cenšamies, lai izrādes problēmas turpinātu risināt skolās, tiekoties ar aktieriem skatītāju konferencēs. Šādās pārrunās izrādēs dzimušās domas turpina dzīvot vēl ilgi pēc izrādes noskatišanās un bieži sniegušas neatsveramu

palīdzību audzināšanas procesā, ļaujot teātra mākslai aktīvi piedalīties mūsu dzīves veidošanā.

ANSIS ĒLERTS, GRIGORIJS CEPLIOVICS,
teātra pedagogi

... Dabiskums, temperaments, neizsmejami bagāta iztēle — tas viss, ko apzīmē par skatuves organiku un ko katram saprotamā valodā var saukt par mākslas patiesīgumu un krāsainību, piemīt Singajevskaī. Tieksme aktīvi darboties ir aktrisei asinīs, un teātris ir šīs spraigās darbības arēna... Visas šīs īpašības atspoguļojas mākslinieces meistarīgi atveidotajos tēlos...

... Sākot ar 1953. gadu, Vera Singajevska kļūst par Jaunatnes teātra vadošo mākslinieci, par bērnu siržu kralieni. Dažādas lomas viņa tēlojusi šajos gados — puikas, meitenes, jaunietes. Lēkājusī pa skatuvi kā zaķēns Pauks, mācījusī cilvēkiem nīst vienaldzību kā Kaija Ķibule G. Priedes «Trojas zirgā», atveidojusī spilgtus raksturo Veru Singajevsku, ir tas, ka viņa ir bērnu aktrise. Lūk, divas lieliskas mākslinieces, kam ievērojama vieta

Ļeņina komjaunatnes teātri: Elvira Baldiņa un Vera Singajevska. Viņu atšķirība nav meklējama tikai mākslinieciskajā personībā vien. Baldiņa vienmēr bijusi galvenokārt jaunatnes aktrise, viņa it kā pārņem savā varā jauniešu sirdi tajā brīdī, kad Singajevska to palaidusi pāri bērniņas robežai. Tāpēc Baldiņas tēli bieži vien jaunieši aicina: «Tuvojies man, maniem ideāliem», bet Singajevska tieši saņem mazo pie rokas un saka: «Nāc man līdz!». Apbrīnojami smalka bērnu pasaules uztvere, prasme ar to sarunāties saprotamā valodā — tas Singajevskas mākslai piešķir vienreizīgumu — un, kad pēc izrādes maza roka sniedz saujiņā karsti sasilušas puķītes, tad mazais skatītājs grib apliecināt, ka viņš visu ir sapratis.*

LILIJA DZENE

* Fragments no grāmatas «Mūsu paaudzes aktieri».

Jaunatnes teātri bija Mihaila Svetlova piemiņas vakars. Aktieri, kas ar tādu mīlestību spēlēja viņa lugas «Pēc divdesmit gadiem» izrādēs, izteica sēras par dzejnieka nāvi. Viņi neraudāja un nenopūtās. Viņi sēdēja uz skatuves podestiem un uzmanīgi klausījās kopā ar skatītāju zāli — vecāko klašu audzēkņiem un studentiem — atmiņās par dzejnieku. Bet pāri klausītāju galvām skatuves priekšplānā bija redzams liels dzejnieka portrets. Tas raudzījās vērīgi un koncentrēti, sava skata lokā ietverdams gan tos, kas sēdēja uz skatuves, gan tos, kas bija skatītāju zālē:

Grenada, Grenada,
Grenada lai dzied!»...

Tas bija ļoti labs vakars, un tāpēc bija grūti izklist pa mājām. Sākās sarunas. Arī par darbu teātri.

— «Darbam teātri,» teica runātāji, «piemīt īpašs skaistums. Varbūt katrs jauniestudējums ir līdzīgs kuģim, kuram mēs ceram vieglu un tālu gaitu. Šī kuģa dzinējspēks ir mūsu gribas un domu vienotais pulsējums. Tādēļ apzināties savu, kaut visnecilāko, līdzdalību izrādes tapšanā nozīmē iepazīt laimi, kas līdzīga meklētāju un jaunatklājēju izjūtām.

Teātri vienmēr vislielākā nepieciešamība ir pēc mērķu kopības, draudzības jūtām starp kolektīva locekļiem un

radoša nemiera. Mūsu teātri to diktē pats skatītājs — tas ir gan trokšņaināks kā citur, mazāk apvaldīts, toties vienmēr aktīvs un zinātkārs. Šis skatītājs jau pašā saknē rada pretspēku rutīnai, pieradumam.

Tādas bija sarunas, kurās es noklausījos šajā vakarā. Un vēlāk tika jautāts — varbūt ir zināma likumsakarība, ka teātri jau otro reizi ar sekmēm vada visjaunākais galvenais režisors republikā. (Vispirms Pāvels Homskis, tagad Ādolfs Šapiro.) Un varbūt vēl lielāka likumsakarība izpaužas tajā faktā, ka Jaunatnes teātra kolektīvs ir viskuplāk pārstāvētais visās teātra konferencēs un pārrunās, ja vien šie tikšanās brīži nav sarīkoti tad, kad aktieriem jāstrādā.

«Kas jauns?» — vienmēr prasa teātra galvenais režisors Ādolfs Šapiro, un tas nenozīmē, ka viņš gaidītu atbildi: «Teātri C neieradās uz izrādi aktieris N», vai arī tikai ziņas par notikumiem skatuves mākslā, dramaturģijā.

Steidzīgais, aprautais jautājums ietver sevī interesi par Zigmunda Skujiņa nupat kā pabeigto romānu, Imanta Auziņa dzejām, lēmumiem skolu sistēmā, pētījumiem bioloģijas institūtā, tiešo pieredzi lauku rajonos, Maskavu, Ļeņingradu, Kijevu, Tallinu, Viņņu un visbeidzot par visu, kas svarīgs visās jomās visā pasaulē.

Informācijas uzkrājums, veidots ar milzīgu intensitāti, kļūst par vienīgo īsto augsni katra jauna uzveduma saturam.

Tajā vakarā pieminot mirušo dzejnieku, kurš savās dzejās vienmēr prata būt jauns, mēs par to domājām nopietnāk kā jebkad. Taču šādu vakaru, šādu pārrunu Jaunatnes teātra kolektīvā ir daudz. Tas notiek direktora kabinetā un šaurajā dekoratoru istabiņā, tās notiek pie

---

Viņš milēja teātri... Bet ne jau tas...

Ir cilvēki, kas ir uzticīgi teātrim, ir tādi, kas patiesi un dziļi mīl teātri, bet ir tādi, kuri ir iemilējušies teātri. Iemilējušies Teātri... Pāvels Rolovs bija iemilējies teātrī, ne jau tā greznumā un ārējā spožumā, vai maģiskajos efektos un rampas gaismā, bet gan tā sviedros un asarās, tā asinīs un smieklos, teātra darbnīcas ēveļu skaidās un zāles klusumā pirms negaisa, kad tūkstoši elpo vienā ritmā un, liekas, ka sirds pārtrūks no sāpēm un dusmām. Tā bija dziļa un nepārejoša iemilēšanās, maīga un prasīga, priecīga un mokoša, kāda ir mila, ja tā ir īsta.

Daudzas slavenas Jaunatnes teātra vēstures lappuses ir

režisoriem un aktieru ģerbtuvēs, tajās iesaistās butafori un uzvedumu daļas darbinieki. Un teātris dzīvo kopā ar savu mūžam jauno skatītāju:

«Nē, nevajag, draugi —

Mums tālāk būs iet...

Grenada, Grenada,

Grenada lai dzied.»

LIVIJA AKURATERE

saistītas ar viņa vārdu. Ķaut vai viesizrādes Maskavā Vissavienības dramatisko teātru festivālā, kas bija veltīts Lielā Oktobra 40. gadadienai 1957. gadā.

Bieži uz viņu dusmojās par to, ka viņš izrādes radīšanas procesā interesējās par visiem sikumiem. Dusmojās, bet piedeva tāpēc, ka tā nebija pedantiska, sika «piekasišanās», bet aizrautīga cilvēka nesavtīga mīlestība. Viņš varēja desmitām reižu skatīties vienu un to pašu izrādi, rūpīgi atzīmējot tajā visas izmaiņas, aktieru augsmi. Tas viņam neapnika, kaut bieži vien tas apnīk pat izrādes autoram — inscenētājam. Daudzās izrādēs bija atsevišķas vietas, kuras viņš nekad nepalaida garām neskatījies.

Tagad mēs saprotam, cik bieži mums pietrūkst šādas uzmanības, tāpēc ka tā ir patiesa, īsta mīlestība, vispirnmām kārtām uzmanība pret to, kuru mīl.

Direktora galdā glabājās garš «manuskripts», ko viņš vaļas brīžos labprāt izņēma un pārskatīja. Tas bija lugu saraksts, kuras būtu interesanti iestudēt. No šī saraksta viņš dažkārt «pateica priekšā» režisoriem lugu nosaukumus. Daudzas no tām ir iestudētas, bet citas vēl palikušas šai sarakstā un gaida...

Esmu viņam pateicību parādā par tām «priekšā pateiktajām» lugām, kuras man ļoti patika, kā: S. Mihalkova «Smieklī un asaras», E. Kestnera «Emīls un Berlīnes zēni», J. Drda, I. Štoka «Velna dzirnavas», F. Gudriča un A. Haketa «Annas Frankas dienasgrāmata» u. c. Vēl šodien viņa «manuskriptu» izmanto Jaunatnes teātris. Arī F. Molnāra stāsta «Pāvīlielas zēni» dramatisējums bija P. Rolova iecere. Esmu pārliecināts, ka tā nebūs vienīgā no viņa domām, ko realizējis viņa iemīļotais teātris. Savā ziņā es sevi uzskatu par viņa skolnieku. Es no viņa nemācījos re-

žijas mākslu, jo viņš nebija režisors un negribēja tāds būt. Tāpat kā daudzi citi, es no viņa mācījos apgūt apbrīnojamas darba spējas, mērķtiecīgumu un plašu vērienu, būt līdz galam uzticīgs teātrim. Būsim atklāti — reti var sastapt cilvēku, kas, beidzis divas fakultātes, strādās nepateicīgo un vienmēr rūpju pilno direktora darbu. Tas ir grūts un bieži vien pat nejūtams darbs. Dažkārt grūti iedomāties, cik daudz spēka un enerģijas prasa dažādi sīkumi, kurus pirmizrādes svētku ugunīs nemaz nepamana, kaut gan bez tiem šī pati pirmizrāde būtu palikusi tikai par labiem nodomiem, ar kuriem, kā zināms, ir brūģēts ceļš uz elli. Armijā ir laba tradīcija: tos, kuri izdarījuši varoņdarbu vai citādā veidā sevi parādījuši, ieskaita karaspēka daļas sarakstos uz visiem laikiem. Jaunatnes teātra kolektīva sirdis uz visiem laikiem dzīvos Pāvēla Rolova piemiņā.

PĀVELS HOMSKIS,
Latvijas PSR Nopelniem bagātais
skatuves mākslinieks

Tas bija gandrīz divdesmit gadu atpakaļ. Es toreiz tikko sāku strādāt Rīgas Krievu drāmas teātrī. Kopā ar mani un draugiem no Ščepkina teātra skolas sāka savu

skatuves ceļu Pāvēls Homskis, jeb, kā mēs toreiz teicām — Paša. Melnīgnis. Kalsnījs, brillēs, straujš un ātrs kustībās, viņš šķita jaunāks par saviem gadiem.

Tirais puīselis! Viņš nebija pārāk izcils aktieris, lai gan raksturlomās nereti iepriecināja ar māksliniecisku jaunatklāsmi.

Jāsaka, ka jau toreiz Homskis mūs iepriecināja ar savu aizrautību, nopietno attieksmi pret darbu un erudīciju. Jau toreiz šini cilvēkā bija izjūtama tieksme uz režisora darbu. Mēs, jaunie, bijām pārliecināti, ka ar laiku Homskis kļūs par labu režisoru. Un nemaldījāmies.

Mana pirmā tikšanās ar Homski kā režisoru notika pirms daudziem gadiem. Tika iestudēta ārpusplāna izrādē «Ar milu nejoko». Mēģinājām pa naktīm, ar entuziasmu, aizrautīgi, pašizliedzīgi. Izrādē bija režijas kultūra, labi aktieru darbi, kaut gan kopumā tā ar īpašu novatorismu neizcēlās.

Ar laiku Homskim izveidojās savs režisora rokraksts, sava pieeja darbam ar aktieri. Man iznāca sastapties ar viņu vairākkārt izrādēs, kuras Homskis iestudēja Jaunatnes teātrī. Kas manī saistīja šini sadarbībā?

Viņa prasme ātri atrast kontaktu ar aktieri. Homskis vienmēr precīzi zina, ko viņš grib no tēlotāja dotajā epizodē, ainā. Taču iecere nenomāc viņu. Negaidītais aktiera atradums, kaut arī tas, varbūt, nesakrīt ar režisora iepriek-

šējiem nodomiem, nekavēs viņu ātri pārorientēties. «Tiešām, tā būs interesantāk,» — saka viņš tādos gadījumos. Un nenomāc aktieri ar mājās rūpīgi izdomāto režijas plānu, bet visādi atbalsta mākslinieku viņa radošos meklējumos, mēģinājumos.

Homskim ir vēl viena, režisoram vērtīga īpašība — smalka un precīza skatuviskās patiesības izjūta — viņš momentāni reaģē uz vissīkākā nepatiesību, uzspēli, nedabiskumu, organisku pašsajūtu. Tādam režisoram tici līdz galam, Tas ir ļoti svarīgi aktierim, īpaši tajā periodā, kad viņš, it kā tumsā maldīdamies, taustās pēc mērķa, izkristalizējot sevi nākamā tēla iezīmes.

Es uzskatu, ka Homskim piemīt laikmetīguma izjūta. Nav nejaušība, ka viņa labākās izrādes ir tās, kas radītas pēc V. Rozova un citu padomju dramaturgu darbiem, kuros mūsdienīgums, augsts apzinīgums un lirisms savienoti vienā veselumā. Šķiet, ka tieši šajās lugās Pāvels Homskis kā režisors atrada vispateicīgāko materiālu pašatklāsmei savas radošās individualitātes izteikšanai, kas tik labi sakrīta ar mūsu teātra radošās sejas veidošanos.

POĻINA KARPOVSKA

«Priecīgi gar meža malu
Ejam meklēt ceļam galu...»

Ar šiem vārdiem 1964. gada 1. Maija svētku vakarā, pie pārpildītas skatītāju zāles, uz skatuves savas gaitas uzsāka «Mazuļi». Mazuļi — L. Maļugina komēdijas varoņi, kas pabeiguši vidusskolu, jaunības entuziasma un jautras pārgalvības vadīti, dodas uz Tālajiem Austrumiem, kur katrs veidojas patstāvīgās darba dzīves ikdienā. Mazuļi — teātra jaunie aktieri, kas pēc augstskolas beigšanas, arī jaunības pārgalvības un riska pilni, režisora rokas nevardīti, ar tīru sirdi un skatuves mākslas mīlestību, savus varoņus stāda priekšā skatītājiem.

Kā Maļugina mazuļi taigā cēla pirti, kur pašiem mazgāties, tā teātra mazuļi pa naktīm, paši būdami kā aktieri, tā režisori, kā tulkotāji, tā Maļugina komēdijas brīvi pārveidotāji (lai piedod autors!), viena mēneša laikā radīja izrādi, kurā katrs spēlēja to, ko viņš gribēja, kā gribēja

Viņi visi ir uzvedumu daļas darbinieki. Agrāk mēdza teikt «tehniskie» — atšķirībā no «radošajiem». Tagad šis vārds sāk izzust, tāpat kā izzūd robeža starp tehnisku un radošu darbu.

un kā varēja... Tikai ne tā, kā uzrakstīts, tikai ne tā, kā pieņemts būtu šādu izrādi veidot...

Viss teātris labā ziņkārībā gaidīja — kas te iznāks?... Sak, paši uz savu roku, bez materiālo līdzekļu pieprasījuma... Vai tad var nebūt ziņkārīgs?...

Pašos mazuļos tup «velniņš», kas čukst: «Kas te iznāks?»... Katrs mazulis domā: «Viens es nekā nevaru, es varu tikai tad, kad tu man esi vienā pusē un tu — otrā! Kas te iznāks?»

Iznāca! 90 izrāžu nospēlēja! Vai tas ir ceļam gals? Nē!
«...ejam, ejam, ejam, ejam...»

Gala nav!»

Teātra jauniešu iecerēm, sapņiem un gribām «gala nav»... Ir tikai pirmie 25! Sākas briedums. Briedums jaunības iecerēm un mērķiem!

JĀNIS VITOLIŅS

Jūs interesē Aivars Frīdrihsbergs? — jautā Valsts jaunatnes teātra galvenais režisors Ādolfs Šapiro. — Teikšu atklāti: ar viņu ir grūti sastrādāties. Briesmīgi precīzs. Un vēl — ārēji it kā būtu mierīgs un nosvērts, bet, tiklīdz

iedegsies, — nedod dievs — uzliesmos kā pulveris! Bez jokiem!

Arī Nopelniem bagātajai skatuves māksliniecei Irmai Bunei labu vārdu netrūkst.

Uz Aivaru var paļauties. Ko solīja — izdarīs. Ar mākslu jau laikam vienmēr tā — atdod tu mazo pirkstiņu, paņems visu roku. Un vaļā vairs nelaidīs! Režisors ar mākslinieku jau var tikai izdomāt, kādai jāizskatās skatuvei attiecīgajā uzvedumā. Viņi — mūsu butafori, galdnieki, dekorāciju apgleznotāji un montētāji — ir tie, kas ieceri realizē. Viņi ir sava aroda speciālisti, kuru spriedumu ikviens no mums ņem vērā.

... Un tātad viens no šiem pušiem, «kuri teātrim pie-der uz mūžu», ir mašīnu un dekorāciju ceha vadītājs Aivars Fridrihsbergs.

Darbs Aivaram daudzpusīgs — jāapspriežas ar režisoru par katras jaunas izrādes noformējumu. Katrs sākums, katra detaļa jāsaprot ar dekorāciju celtniekiem. Jāatbild par skatuves tehniku.

Ko nozīmē vārdi «nenormēts darba laiks»? Aivaram tas nozīmē būt savā postenī teātri tad, kad tas nepieciešams.

Visās izrādēs viņš tomēr nav aizņemts. Kad atliek brīvs brīdis, aiziet uz kaimiņu teātri.

Aivars ir ļoti nopietns, kad paskatās acīs un piebilst: — Pie mums cilvēkus nešķiro. Tos vērtē pēc viņu darba. Bet darbs, lai vai kāds, kalpo vienam mērķim — izrādei.

* * *

Kas gan nezina bezbēdīgo draiskuli Buratino! Tāpat katrs atceras, ka Karlo tētis izdrāza viņu no malkas pagales. Bet kad nu tas viss jāparāda uz skatuves...

Vajadzēja palauzīt galvu visam butaforu ceham.

— Un ko galu galā izdomājāt? — jautāju vecākam butaforam Bruno Laubertam.

— Izgatavojām pagali no vairākiem gabaliem, kurus izrādes laikā Karlo tētis it kā atskalda nost.

— Vai visas butaforijas «jāizgudro pašiem?»

— Butaforijas ir dažādas. Viegglākās, parastākās izgatavojam pēc mākslinieka zīmējuma, bez sevišķām pūlēm.

Vislielākie sarežģījumi sākas ar materiāliem. Zīmējums ir, izmēri arī tā kā būtu skaidri, atliek tikai tāds «sīkumiņš» — izdomāt, no kāda materiāla butaforiju darināt. Tā mums bija ar Raiņa Ārijas bruņām. Ņemot vērā, ka izrādē visu bija paredzēts izgatavot no iespējami dabiskiem materiāliem, arī bruņām vajadzēja būt

«īstām», — no spīdīga, skanoša metāla, ko var apstrādāt un ko aktrise varētu viegli panest. Pēc ilgām pārdomām apstiprinājam alumīnija «kandidatūru».

— Man šai darbā patik radīšanas brīvība. Mākslinieks izstāsta, kāda butaforija vajadzīga, un noteiktajā laikā tai jābūt gatavai. No kā nu kādā veidā tā taps — par to jā rūpējas pašam. Un vēl — butafors izpilda vairākus amatus — viņš ir tēlnieks, kokgriezējs, skārdnieks, galdnieks, gleznotājs, kalējs un vēl nezin kas. Butaforam jāprot viss — tas ir mūsu darba pamatnoteikums.

* * *

Darbnīca kā darbnīca. Skaidri redzams, ka te strādā galdnieki. Smaržo pēc koka, limes, putekļiem. Visur mētajās gatavī un pusgatavī mēbeļu gabali, rāmji, listes.

Galdnieks Leons Bunka strādā šai darbnīcā jau četrus gadus.

— Par mani nav ko stāstīt, — viņš enerģiski purina galvu, — to jūs vēltīgi mēģināt. Strādāju septiņas stundas, tāpat kā visi citi. Ja gadās steidzamāks darbs, saarauju ilgāk. ■

— Viņš mums tāds kautrīgs, — paskaidro uzvedumu daļas vadītājs Jūlijs Eglītis. Bet strādnieks labs. Pats vienmēr palīdz izdomāt, kā labāk un ātrāk izdarīt. Vi-

ņam var uzticēties — ja būs apsolijs, noteiktajā laikā darbs tiks paveikts.

— Pierakstiet, ka Leons ir arī amatpersona — arodkomitejas loceklis, — piemetina kāds cits.

— Un sportists.

Kopīgiem spēkiem saruna atraisās. Par divām skolām — pabeigto arodskolu un nekad nebeidzamo darba skolu teātri. Par galvu, kura dažreiz jāpalauza, lai viss iznāktu tieši tā, kā vajag. Par grāmatām, kuras der pārcilāt. Par mākslinieka atnestajiem zīmējumiem... Par rotējošo zāģi, ar kuru var izzāģēt dažādas figūras. Par ipatnējo teātra atmosfēru, kādas nav nevienā citā darba vietā. Par vienmēr jauniem un jauniem iestudējumiem, kuri nekad nelīdzinās cits citam.

— Atļaujiet jautāt, ja jums piedāvātu tikpat interesantu un materiāli līdzvērtīgu darbu citur, ne teātrī, vai jūs aizietu?

— Es jau no teātra nevaru aiziet.

* * *

Priekšgars aizveras. Pēc brīža to atkal atver, skatītu jau pārkārtota, sākas 2. aina.

Kas šai laikā notiek priekškara viņā pusē? Uzskrien vesels bars jauniešu, katrs zina savu vietu, savu pienā-

kumu. Nevajadzīgās dekorācijas tiek aizvāktas, nākošajai aīnai nepieciešamās — uzstādītas, un bez trokšņa un liekām sarunām nepilnas minūtes laikā skatuve ir pārbūvēta. Nezinātājam šis darbs var likties haotisks un ļoti sarežģīts, bet, kad saku to vecākajam dekorāciju montētājam Ērikam Rautenbergam, viņš tikai pasmaida:

— Nav nekā sarežģīta. Katrs savus pienākumus zina jau pirms pirmizrādes. Tiklīdz lugu sāk iestudēt, uz skatuves notiek mēģinājums ar skatuves strādniekiem. Sākumā tikai aptuveni nospraužam nākamo dekorāciju vietas. Kad sākas ģenerālmēģinājumi, mēģina jau ar visām dekorācijām. Tad arī iegaumējam visu pārbūves procesu.

Acis kavējas pie gaišzilā ekrāna. Tiek pārraidīta Jautro un atjautīgo kluba sacensība no Maskavas. Pārraidēs saimnieki ir tie, kam mūsu teātris iestudē savas izrādes — jaunatne. Jaunieši sacenšas asprātībā, zināšanu dziļumā un inteliģencē. Tas ir sporta veids, kas radīs mūsu gadsimta sešdesmitajos gados un ietver sevī daudzas laikmeta iezīmes.

Soreiz sacenšas naftiniekus un fiziķus. Sacensība ir interesanta, gudra un savdabīga. Es domāju: ja šo pārraidi nofilmētu, tā pēc gadiem varētu kļūt par šodienas jau-

— Vai dažreiz darbs tomēr neliekas vienmuļš? Ikvienas lugas pārbūves taču katrā izrādē ir vienādas.

— Ikvienam darbam var pieiet divējādi. No vienas puses — nekādu radošu iniciatīvu, pārbūvējot skatuvi, izrādīt, protams, nevar. Gluži otrādi — darbā jābūt precīzam līdz sekundeī, līdz katram solim. Taču, no otras puses, — sagatavot skatuvi izrādei ikreiz par jaunu... Varbūt citi to tā neuztver, bet man tas vienmēr liekas kā kaut kas jauns, nebijis.

Tādi ir šie četri puīši no Jaunatnes teātra.

INGA JĒRUMA

niešu dzīves dokumentu, par viņu interešu, temperamenta, raksturu liecību, tā (kaut daļēji) saglabātu manu laikabiedru tēlus. Un negribot rodas jautājums — vai mūsu teātra izrādes, ja tās varētu iemūžināt, kļūtu par šādām liecībām?

Šis jautājums ir satraucošs un pamazām mani izzūd jubilejas noskaņa. Svētku raksts neiznāks. Bet varbūt tas ir labi? Varbūt pamēģināt rakstīt tā, it kā jubileja jau būtu pagājusi?

Grūtību ir daudz. Teātris taču visu laiku atrodas

kustībā, tas ir ļoti smalks organisms, kas līdzīgi seismoģrāfam fiksē visus apkārtējās dzīves notikumus.

Iedzīvināt uz skatuves mūsdienu elpu teātris varēs tikai tad, ja tas ar skatītāju runās godīgi un atklāti par vissarežģītākajām laikmeta problēmām. Brīnišķīgi ir Maksima Gorkija vārdi: «Pret bērniem jāizturas godīgi. Vajag prast viņiem pateikt: mēs, tēvi, vēl kaut ko nezinām, jūs, bērni, esat ieradusies pasaulē tāpēc, lai uzzinātu visu». Protams, tā runāt ir ļoti grūti. Nepieciešama liela vīrišķība un prasme, kas mums ne vienmēr ir.

Mūsu teātri inscenētas V. Rozova lugas, A. Zaka un I. Kužņecova «Piemaskavas vakari», F. Gudriča un A. Haketa «Annas Frankas dienasgrāmata», A. Hmeļika «Mans draugs Koļka!», P. Bļahina, A. Poļevoja, A. Tolbuzina «Sarkanie velnēni», F. Molnāra «Pāvilielas zēni» u. c.

Šīs izrādes neatstāja skatītājus vienaldzīgus, jo tās bērniem un jauniešiem likās ne tikai interesantas (kas arī ir ļoti svarīgi), bet izvirzīja viņiem problēmas, kuras nepieciešams risināt). Bieži šajās izrādēs ieskanējās diskusijas elementi un tas deva iespēju skatītājiem kopā ar teātri apspriest svarīgus šodienas jautājumus. Atceros, ka pēc M. Šatrova «Gļeba Kosmačova» pirmizrādes Kirova rajona 10. bibliotēkā notika disputs «Vai Kosmačovam ir taisnība?». Jau pats diskusijas nosaukums iepriecināja, tas

viesa cerību, ka, neraugoties uz trūkumiem, izrāde ir saņiegusi savu mērķi, dod vielu pārdomām.

Diemžēl, daži vēl šodien iedomājas, ka Jaunatnes teātra uzdevums ir izklaidēt skatītājus, vai arī mākslinieciskā formā ilustrēt skolas mācību grāmatu materiālu. Nesen pēc kādas mūsu teātra izrādes noskatišanās viena skolotāja paziņoja: «Es savus audzēkņus uz šo izrādi nevedīšu!» Un piebilda: «Mēs skolā šo jautājumu vēl nesam iztīrājuši». Tāda nostāja ļoti aizvairo teātri.

Ja kāds jautājums skolēniem ir skaidrs un saprotams, tam nav nozīmes veltīt vēl izrādi. Kāpēc pierādīt to, kas pierādījumus vairs neprasa? Dzīvē mums grūti iedomāties šādu ainu: bērns tiksmīgi ēd saldējumu, bet māte viņam skaidro, ka tas ir garšīgs. Bet teātris var nonākt šādā dīvainā stāvoklī.

Apcerēdams bērna tiekšanos «rāpiets augšup» A. Makarenko norādīja, ka bērnu grāmatai nevajag stingri sekot vecuma kompleksam, tai jāved bērns uz priekšu, uz turieni, kur viņš vēl nav bijis». Pastāvīgi atklāt jaunajam skatītājam vēl nezināmas cilvēka dzīves robežas, «vietas, kur viņš vēl nav bijis», — tas ir viens no galvenajiem mūsu teātra uzdevumiem.

Seit jāatzīmē kāda ipatnēja parādība: tās lugas, kas

vēl desmit gadus atpakaļ likās interesantas, vajadzīgas vecāko klašu audzēkņiem (te, protams, ir runa par īstu dramaturģiju), šodien vairs viņu vecuma biedrus nesa-
viļņo, bet piesaista daudz jaunāku klašu skolēnu uzmanību.

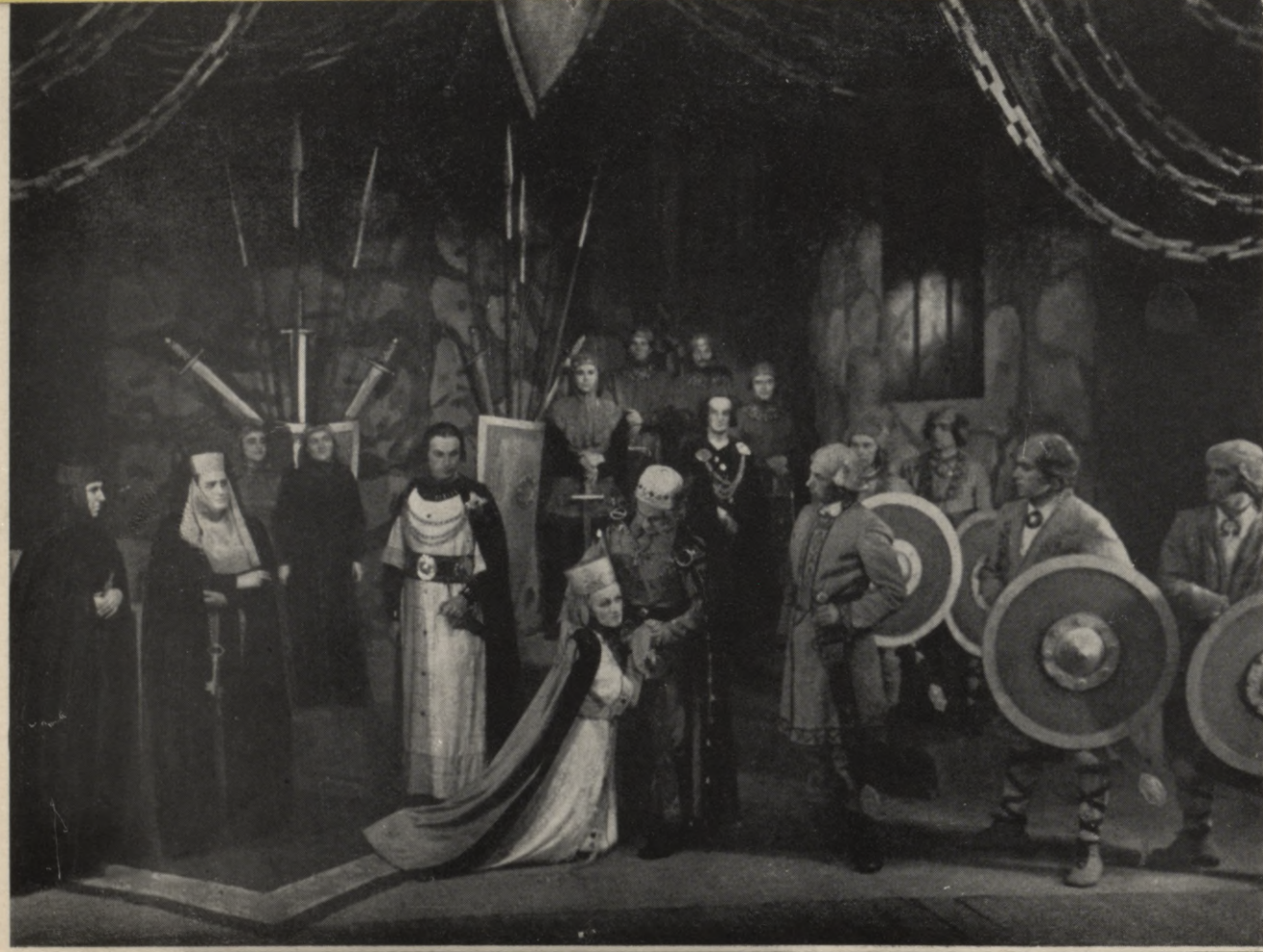
Savā laikā P. Bļahina stāsts «Sarkanie velnēni» bija viena no populārākām jaunatnes grāmatām. Arī mēmā filma «Sarkanie velnēni» pēc savas stilistikas bija domāta jaunatnei. Bet kad mēs pirms dažiem gadiem nolēmām iestudēt «Sarkanos velnēnus», jutām, ka mūsdienu jauniešiem šinī lugā daudz kā pietrūkst — apstākļu konkrētības, raksturu daudzpusības, varoņu rīcības psiholoģiskā pamatojuma. Bija skaidrs, ka šodien izrādei ir cits adresāts, tās skatītāji mūsdienās skolu jaunākajās klasēs. Taču par «Sarkano velnēnu» visai izrautīgākajiem skatītājiem izrādījās... tie, kuri tikai vēl rit vērs skolas durvis. Tas lika daudz ko pārdomāt.

Mums bieži pārmet, ka pārāk daudz iestudējam izrādes pieaugušajiem. Istenībā tās domātas vecāko klašu audzēkņiem. Lietas būtība ir tāda, ka viņi neatlaidīgi vēlas skatīties «pieaugušo» izrādes un nekādi spēki nevar viņus iebāzt tā saucamo «skolu lugu» Prokrusta gultā. Sos jauniešus interesē ideoloģiskās un estētiskās ciņas jautājumi, viņi grib saprast mūsu valsts attīstības likumības, izprast

pagātņi, lai varētu dzīvot nākotnē. Viņus interesē cilvēku savstarpējās attiecības, draudzība, mīlestība. Viņi grib būt pieauguši un rit arī tādi kļūs. Tāpēc skolas jautājumu loks vien viņiem ir par šauru. Mēs, kas ar viņiem pastāvīgi esam kontaktā, to redzam. Tāpēc arī cenšamies palīdzēt jauniešiem sagatavoties lielajai dzīvei. Sajā ziņā mūsu teātra kolektīvs polemizē ar tiem jaunatnes teātriem, kas uzskata «iešanu plašumā» par kaitīgu. Zināmā mērā mūsu praksi var izskaidrot ar to, ka Latvijas PSR Valsts jaunatnes teātris būtībā ietver sevī trīs teātrus — vismazākajiem, skolas vecuma bērniem un jauniešiem. Un katram no šiem teātriem, kas visi atrodas zem viena jumta un kuros strādā vieni un tie paši cilvēki, ir savi specifiski uzdevumi un radošas īpatnības.

Mūsu kolektīva cenšanās uztvert, izprast un bagātināt jauniešu vēlēšanos un gauri diktē ne tikai teātra reper-
tuāra politiku, bet arī tā mākslinieciskās izteiksmības meklējumus. Šinī sakarībā gribētos minēt tikai vienu piemēru — izrādi «Buratino piedzīvojumi».

Uzveduma režisora Nikolaja Šeiko rīcībā bija daudzi pazīstamās pasakas dramaturģiskie, taču lielākā daļa no tiem šķīta novecojuši. Tāpēc viņš radīja pats savu skatuves variantu, kas pēc iespējas vairāk atbilstu sodienas bērnu fantāzijai, psiholoģijai un ritma izjūtai.

Tautas dzejnieks J. Rainis «Krauklītis»
Skats no izrādes

1945. g.

Anna Sakse «Pret kalna»

Mirdza — *N. b. s. m. E. Baldiņa*

Ozols — *N. b. s. m. B. Praudīņš*

1951. g.

V. Igo «Nožēlojamie»

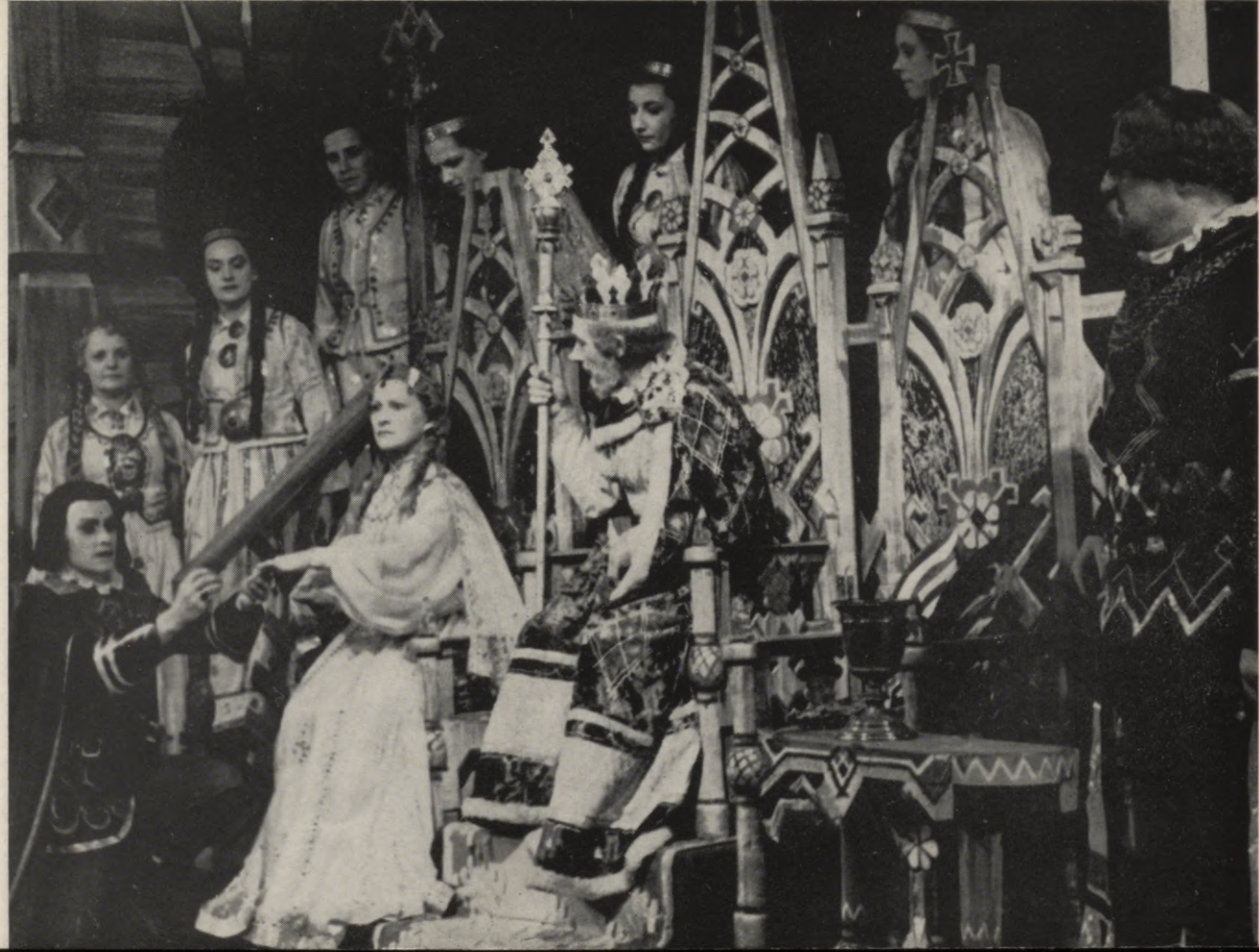
1958. g.

Žans Valžans — *L. Kukis*

Gavrošs — *N. b. s. m. A. Kovaļova*

Tautas dzejnieks J. Rainis «Zelta zirgs»
Skats no izrādes

1958. g.

V. Vigrante, V. Sauleskalns «Tas notika Valmierā»
Skats no izrādes

1954. g.

E. Kestners «Emīls un Berlīnes zēni»

1957. g.

Gustavs — *E. Liepiņš*

Emīls — *N. b. s. m. T. Āboliņš*

Profesors — *T. s. m. V. Singajevska*

A. Kasona «Koki mirst stāvus»

Sinjors Balboa — *N. b. s. m. Č. Miņņevičs*
Vecmāmiņa — *N. b. s. m. E. Kronberga*

Marta
Direktors

— *T. Sološēka*
— *N. b. s. m. R. Dambrāns*

1957. g.

V. Rozovs «Prieku meklējot»

1957. g.

Oļegs — *H. Gerhards*
Nikolajs — *E. Liepiņš*
Klaudija Vasiljevna — *N. b. s. m. I. Bune*

J. Grīziņš «Vārnu ielas republika»

Janka — *N. b. s. m. E. Baldiņa*

Peksis — *T. s. m. V. Singajevska*

1958. g.

Osis — *K. Anuševičs*

Jānis — *N. b. s. m. T. Āboliņš*

J. Anerauds «Kad liesmo sirds»

Etings — N. b. s. m. J. Grantiņš
Kociņš — A. Kalniņš

1959. g.

A. Zaks, I. Kuzņecovs «Piemaskavas vakari» 1958.g.

Katja — *N. Batajeva.*

Sura — *N. b. s. m. P. Homskis*

V. Stojenesku, O. Sava «Nulle uzvedībā»

Skats no izrādes

1959. g.

M. Tvens «Toms Soijers»

1960. g.

Heks — V. Skurstene

Toms — T. s. m. V. Singajevska

F. Gudričs, A. Hakkets «Annas Frankas dienasgrāmata» 1960. g.

Piters — E. Ratiners

Anna — E. Salapjonoka

A. Brigādere «Prinse Gūdega un karalis Brusubārda» 1961. g.
Skats no izrādes

Z. Skujiņš «Kolumba mazdēli»

Lipsta māte — N. b. s. m. L. Baumannē

Lipsts — N. b. s. m. T. Āboliņš

1962. g.

Judīte — Z. Rūtiņa

M. Satrovs «Gļebs Kosmačovs»

Gļebs — V. Plūts

Puisis Žokejcepurē — A. Temerbeks

Daša — L. Ševčenko

1962. g.

P. Blahins, A. Poļevojs, A. Tolbuzins «Sarkanie velnēni» 1963. g.

Izlūks Miška

— J. Tarverdova

Duņāška (dundurs) — K. Vabole

Ju-Ju (ķīniešu zēns) — A. Jatorska

M. Svetlovs «Pēc divdesmit gadiem»

Skats no izrādes

1964. g.

Tautas dzejnieks J. Rainis «Indulis un Ārija» 1965. g.

Ārija — A. Gulbe

Indulis — N. b. s. m. H. Liepiņš

L. Maļugins «Mazuļi»

1964. g.

Ņina — L. Leimane

Jura — J. Vitoliņš

Ed. Radzinskis «104 lappuses par mīlestību»

1964. g.

Nataša — *T. Dzjuba*
Jevdokimovs — *V. Pluts*

A. Arbuzovs «Mans nabaga Marats» 1965. g.

Marats — A. Serdjuks

Leonidiks — V. Pļuts

Ļika — N. Maksimova

A. Ostrovskis «Arī gudrinieks pārskatās» 1965. g.

Glumovs — V. Pļuts

Mamajeva — P. Karpovska

G. Priede «Lasija Bebre»
Skats no izrādes

1964. g.

S. Lungins, I. Nusiņovs «Zoss spalva»

Skats no izrādes

1965. g.

F. Molnārs «Pāvīlielas zēni»

Skats no izrādes

1965. g.

S. Lungins, I. Nūsinovs «Zoss spalva»

Vasīlisa Fjodorovna — P. Karpovska
Tara — E. Salapjonoka
Aleksandrs Pavlovičs — V. Žuks

1965. g.

A. Tolstojs «Buratino piedzīvojumi»

Pjero

— K. Vabole

Buratino

— A. Javorska

Tētiņš Karlo

— V. Žuks

1965. g.

Malvine

— E. Salapjonoka

Artemons

— F. Deičs

A. Tolstojs «Buratino piedzīvojumi»

Buratino — V. Skurstene

Pjero — A. Zaice

Tētiņš Karlo — N. b. s. m. T. Macijeuskis

1965. g.

Malvīne

— A. Krūmiņa

Pūdelis Artemons — H. Gerhards

A. Hmeliks «Zāļu pudelītes»

Jura

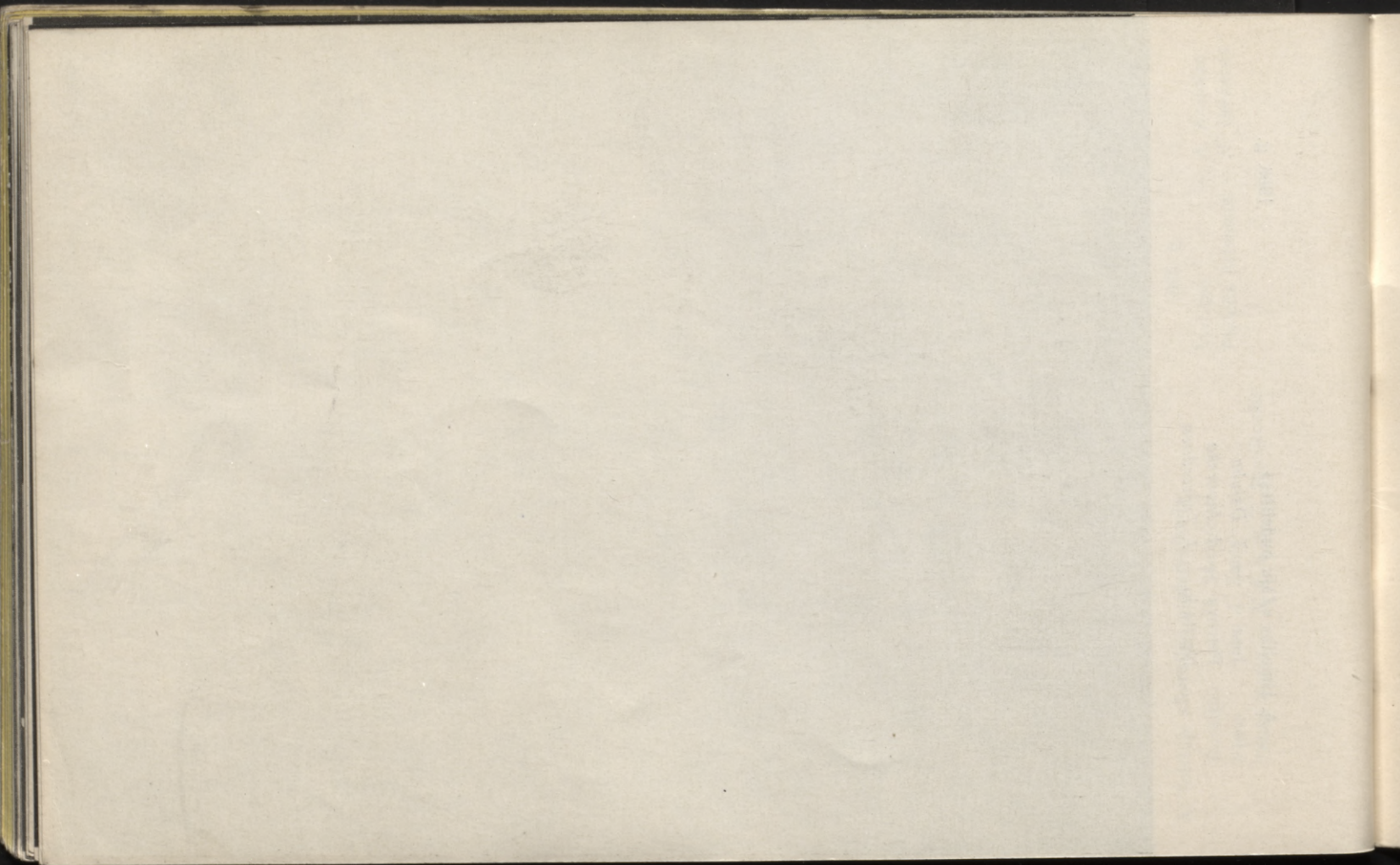
— T. Dzjuba

Petrovs — A. Javorska

Ņečitaļo — J. Tarverdova

1966. g.

MĀKSLINIECISKI RADOŠAIS SASTĀVS

AKTIERI

1. Baldiņa Elvīra, Latvijas PSR Nop. bag. skat. māksl.
2. Baumane Lūcija, Latvijas PSR Nop. bag. skat. māksl.
3. Bune Irma, Latvijas PSR Nop. bag. skat. māksl.
4. Dzjuba Tatjana.
5. Gekiša Ērika.
6. Gulbe Astrīda.
7. Gurtovenko Nadežda.
8. Javorska Adelaida.
9. Karpovska Poļina.
10. Kovaļova Anna, Latvijas PSR Nop. bag. skat. māksl.
11. Kronberga Elvīra, Latv. PSR un Čuv. APSR Nop. bag. skat. māksl.
12. Krūmiņa Anta.
13. Kušaka Larisa.
14. Leimane Ludmila.
15. Maksimova Nellija.
16. Novikova Kļaudija.
17. Orlova Alla.
18. Rūtiņa Zigrīda.
19. Singajevska Vera, Latvijas PSR Tautas skatuves mākslin., Latvijas PSR Valsts prēmijas laureāte.
20. Skurstene Velta.
21. Sobojeva Tamara.
22. Stērste Elza.
23. Šalapjonoka Eleonora.
24. Ševčenko Ludmila.
25. Tarverdova Jeļena.
26. Vabole Klāra.

27. Vecvagare Astrīda.
28. Vilka Maija.
29. Vīlpa Velga.
30. Zaice Anda.
31. Zūrakovska Tamara.
32. Āboliņš Tāļivaldis, Latvijas PSR Nop. bag. skat. māksl.
33. Anuševis Kārlis.
34. Astrovs Arkādijs.
35. Bārda Vīlis.
36. Cumačenko Igors.
37. Deičs Felikss.
38. Gerhards Harijs.
39. Grantiņš Jānis, Latvijas PSR Nop. bag. skat. māksl., PSRS Valsts prēmijas laureāts.
40. Kalniņš Arnolds.
41. Liepiņš Edgars.
42. Maizuks Aleksandrs.
43. Macijevskis Tāļivaldis, Latvijas PSR Nop. bag. skat. māksl.
44. Marčenko Vladimīrs.
45. Mekšs Andris.
46. Mihņevičs Ceslavs, Latvijas PSR Nop. bag. skat. māksl.

47. Pavlovskis Viktors.
48. Pļuts Viktors.
49. Ratiners Jevgenijs.
50. Serdjuks Aleksandrs.
51. Skrastiņš Imants.
52. Titovs Konstantīns.
53. Vāvere Alfrēds.
54. Velze Helmārs.
55. Vevers Jevgenijs.
56. Vītoliņš Jānis.
57. Vodolagins Oļegs.
58. Žuks Vladimīrs.

REŽISORI:

Sapiro Ādolfs.
Seiko Nikolajs.

Augstkalna Maija — literārās daļas vadītāja.
Miezīte Marija — trupu vadītāja.

MĀKSLINIEKI:

Kitajevs Marts, Latvijas PSR Nop. bag. mākslas darbin.
Rožlapa Dailis.

Grīvs Jānis — muzikālās daļas vadīt.

REZISORA PALĪGI:

Mihņeviča Ludmila.
Orleāne Milda.
Viljamsone Gaļina.
Zaice Mirdza.

TEĀTRA PEDAGOGI:

Cepļiovičs Grigorijs.
Elerts Ansis.

Eglītis Jūlijs — uzvedumu daļas vad.
Fridrihsbergs Aivars — skatuves galv. mašīnists.
Jeļizarovs Vladimirs — vec. gaismas mākslinieks.
Bugena Emma — vec. māksliniece-grimētāja.
Balodis Andris — galv. mākslinieks-dekorators.
Lauberts Bruno — vec. butafors.
Zariņa Elvira un Ciekurs Kārlis — vec. piegriezēji-mo-
delētāji.

Teātra galvenais režisors — ĀDOLFS ŠAPIRO

LEŅINA KOMJAUNATNES LPSR VALSTS
JAUNATNES TEĀTRIM 25 GADI

Tulkotāja *Maija Augstkalna*.
Redaktore *Maija Augstkalna*.
Māksl. redaktors *Andris Balodis*.

Nodota salikšanai 1966. g. 4. aprīlī. Parakstīta iespēšanai 1966. g. 12. aprīlī. Papīra formāts 62×94¹/₁₆. 3,5 izdevn. l. Metiens 1800 eks. JT 01135. Maksā 20 kap. Izdevniecība «Zvaigzne» Rīgā, Padomju bulv. 24. Izdevn. Nr. 8a. Iespiesta Latvijas PSR Ministru Padomes Valsts preses komitejas Poligrāfiskās rūpniecības pārvaldes 6. tipogrāfijā Rīgā, Gorkija ielā 6. Pasūt. Nr. 112.

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309078946

Cena 20 kap.

OBLIGĀTAIS EKSEMPLĀRS